

17 juli 2016, 16e zondag door het jaar
Voorganger : Joost Koopmans osa.

‘Martha en Maria’

Als mensen zeggen:
de tijden zijn slecht,
de tijden zijn zwaar.
Besef dan: de tijd dat zijn wij,
en zoals wij zijn,
zo zullen de tijden zijn.
Waarom zijn we bedroefd
en doen we ons beklag bij God?
Omdat de wereld slecht is?
Maar wat is een slechte wereld?
Toch niet de hemel,
of de aarde of het water?
Toch niet de vissen,
of de vogels of de bomen?
Die zijn alle goed.
Maar slechte mensen
maken de wereld slecht.
Laten we dus goed leven
en de tijden zullen goed zijn.

Lezing: Genesis 18, 1-10

In die dagen verscheen de Heer aan Abraham bij de eik van Mamre, terwijl hij op het heetst van de dag bij de ingang van zijn tent zat. Hij sloeg zijn ogen op en zag plotseling drie mannen voor zich staan. Meteen liep hij van de ingang van zijn tent naar hen toe. Hij boog diep voor hen en zei: 'Wees zo welwillend, heer, uw dienaar niet voorbij te gaan. Ik zal water laten brengen; was uw voeten en rust hier onder de boom. Ik zal brood voor u halen om u te sterken voor uw verdere reis; gij zijt niet voor niets bij uw dienaar langs gekomen.' Zij zeiden: 'Heel graag.' Abraham ging haastig de tent in naar Sara en zei: 'Neem gauw drie maten fijn meel, kneed het en bak er koeken van.' Daarna liep Abraham naar de kudde, zocht een lekker mals kalf uit en gaf het aan zijn knecht om het snel klaar te maken. Toen bracht hij hun kaas en melk, en het kalf dat hij had laten toebereiden, en zette hun dat alles voor. Terwijl zij aten, bleef hij bij hen staan, onder de boom. Toen vroegen ze hem: 'Waar is Sara, uw vrouw?' Abraham antwoordde: 'Daar in de tent' Toen zei de bezoeker: 'Over een jaar kom ik weer bij u terug; dan zal Sara, uw vrouw, een zoon hebben.'

Evangelie: Lucas 10, 38-42

In die tijd kwam Jezus in een dorp, en een vrouw die Marta heette, ontving Hem in haar woning. Zij had een zuster, Maria die - gezeten aan de voeten van de Heer - luisterde naar zijn woorden. Marta werd in beslag genomen door de drukte van het bedienen, maar ze kwam er een ogenblik bij staan en zei: 'Heer, laat het U onverschillig dat mijn zuster mij alleen laat bedienen? Zeg haar dan dat ze mij moet helpen.' De Heer gaf haar ten antwoord: 'Marta, Marta, wat maak je je bezorgd en druk over veel dingen. Slechts één ding is nodig. Maria heeft het beste deel gekozen en het zal haar niet ontnomen worden.'

Overweging

Rond dit verhaal, over de bedrijvige Marta en de luisterende Maria, zijn in de loop van de geschiedenis nogal wat clichés ontstaan. Ze werden afgeschilderd als twee typen van vrouwenlevens:

- Marta als moeder en actieve huisvrouw
- Maria als religieuze die haar leven wijdt aan contemplatie, goddelijke schouwing.
Het leven van de laatste werd hoger geacht: zij had het beste deel gekozen! Maar is dat wel de strekking van dit verhaal? Mag je de twee vrouwen zo sterk tegenover elkaar stellen?

Om een en ander beter te verstaan is het goed naar de tekst zelf te kijken. Van Marta wordt gezegd dat zij Jezus in haar huis ontving. Zij was dus de gastvrouw. Dat betekent in een oosters land een flink stuk werk. Kijk maar eens wat Abraham allemaal tevoorschijn haalde voor zijn gasten!

Maar er zou iets aan de gastvrijheid ontbroken hebben, als ook Maria met haar zus had mee gezorgd. Want wie had de gast dan bezig moeten houden? Niet voor niets blijft Abraham tijdens het bereiden van de maaltijd bij zijn gasten staan, om aandacht aan hen te schenken. "Eating is meeting". Die rol wordt in het Evangelie door Maria vervuld: "gezet en aan de voeten van de Heer, luisterde ze naar zijn woorden." Die zin betekent méér dan je op het eerste gehoor zou denken. 'Zittend aan de voeten van de Heer' was een vaste uitdrukking voor het leerling-zijn van een joodse rabbi. Maria was dus een leerling van Jezus en Lucas versterkt dat nog door er aan toe te voegen dat zij 'luisterde naar zijn woord.' In de maatschappelijke verhoudingen van die tijd is dat opmerkelijk. Vrouwen konden in de joodse samenleving niet meedoen bij de schrift-uitleg.

De rol van Marta wordt aangeduid met het woord 'bediening'. 'diaconie' in het Grieks. Daarmee worden alle huishoudelijke werkzaamheden bedoeld die een vrouw in die tijd geacht werd te doen. Maar het drukke bedienen van Marta roept ook het beeld op van de diaconie, de dienstverlening binnen de christelijke gemeenschap. Als Jezus nu tegen Marta zegt: "Wat maak je je bezorgd over veel dingen", kan ik me niet voorstellen dat hij daarmee het belang van de diaconie afwijst of relativeert. Want in het verhaal hiervóór: de parabel van de barmhartige Samaritaan, dat we afgelopen zondag beluisterden, is juist het doen van barmhartigheid aangewezen als de weg om het eeuwig leven te verwerven. Het gaat Jezus blijkbaar om de manier waarop Marta bezig is. Zij is druk en onrustig aan het werk. Jezus ziet dat ze overbezorgd is. In haar drukte komt ze niet in contact met hém.

En nu wij: Op wie lijken wij? Van de ene kant zullen wij ons in Marta en in haar klacht herkennen: "ik werk zo hard, ik doe zo mijn best, maar ik sta er wel alleen voor! Zeg tegen mijn zus toch dat ze mij helpt!" Eigenlijk vraagt Marta hier dat haar zus Maria zich terugtrekt uit haar ontmoeting met de Heer ... Het lijkt dan op wat je in onze tijd hoort zeggen: "waarom op zondag naar de kerk ... waarom bidden? Ik kan zo ook wel goed leven!"

Maar wat vind je van de volgende gedachte die ik ergens las: 'als de spiritualiteit uit mijn handelen verdwijnt, dan wordt het vruchteloos ploeteren: de bodem, de geestkracht is eruit. Wat dan overblijft, is een doorgeschooten verantwoordelijkheid, zonder het basisvertrouwen dat we leven in Gods handen.'

Wat je er ook van vinden mag, er leeft óók een Maria in ons die verlangt naar bezinning en aandachtig leven. Het gaat er dus niet om dat we de twee zussen tegen elkaar uitspelen, want bij nader inzien blijken het twee kanten van één medaille te zijn. In de kern zijn ze één persoon, een vrouw die zowel de dienende taak als die van de luisterende leerlinge op zich neemt. Door zijn kritisch antwoord aan Marta laat Jezus zien dat hij de vrouw niet de rol van huishoudster opdringt. Zij mocht net zo goed als de man leerling van het woord zijn; net zo goed als hij mocht zij zich scholen in en wijden aan de dienst van het woord.

Gezeten aan de voeten van de Heer leert Hij ons vandaag dat man en vrouw voor Hem gelijk zijn, en dat we actie en contemplatie niet tegen elkaar moeten uitspelen. Het zijn twee polen die elkaar nodig hebben om in harmonie te leven.

=====

© Perikopen: Katholieke Bijbelstichting, 's-Hertogenbosch, Nederland.